LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län
Christina Humble
0155-264119

BESLUT
Datum
2009-02-26

1(14)
Dnr
701-12628-2008

Eskilstuna kommun
Arbetsmarknads- och familjenämnden samt
Vuxennämnden
631 86 ESKILSTUNA

Tillsyn enligt 13 kap 2 § socialtjänstlagen, SoL över Eskilstuna kommuns arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

Beslut
Länsstyrelsen bedömer att Arbetsmarknads- och familjenämnden och Vuxennämnden i Eskilstuna kommun uppfyller lagstiftningen och dess intentioner helt eller delvis i de delar som tillsynen avser.

Länsstyrelsen utgår från att arbetet med de områden som endast är delvis uppfyllda fortsätter och att nämnderna senast 2009-06-01 gemensamt redovisar till Länsstyrelsen vilka åtgärder som kommer att vidtas.

Länsstyrelsen avslutar ärendet.

Bakgrund
Regeringen har gett samtliga länsstyrelser i landet i uppdrag[1] att förstärka tillsynen av kommunernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Regeringen angav i beslutet att det är särskilt viktigt att länsstyrelserna granskar:

- hur socialtjänsten handlägger och utreder anmälningar eller ansökningar som rör våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld samt om biståndsbeslut fattas i dessa ärenden,
- hur socialtjänsten hanterar sekretessreglerna inom socialtjänsten i samband med handläggningen av dessa ärenden,
- hur socialtjänsten tillgodoser behovet av stöd och hjälp för våldsutsatta kvinnor, bl.a. skyddat boende
- hur socialtjänsten beaktar förekomsten av våld när den handlägger och utreder ärenden om vårdnad, boende och umgänge i familjer där det förekommit våld samt hur nämnden följer upp det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ärendet avgjorts,
- om socialtjänstens dokumentation uppfyller de krav som kan ställas på sådan och eventuella brister som förekommer,
- hur socialtjänsten arbetar med uppföljning och kvalitetsutveckling av verksamheten. I detta sammanhang är det också viktigt att notera eventuella insatser som kommunen vidtar för män som utövar våld,
- hur socialtjänsten samverkar, dels inom och mellan kommuner, dels med övriga berörda myndigheter och ideella organisationer,
- hur socialtjänsten uppmärksammar det utsatthet som kvinnor med funktionshinder, kvinnor med missbruksproblematik, kvinnor med utländsk bakgrund och äldre kvinnor kan leva i, personer som lever i en samkönad relation samt hur man hanterar den särskilda problematiken kring hedersrelaterat våld,
- hur socialtjänsten uppmärksammar och arbetar med barn som bevittnar våld samt hur barnperspektivet beaktas i arbetet,

Metod

Bedömningskriterier för kommunernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.
Tillsynen har genomförts utifrån nationella bedömningskriterier. Bedömningskriterierna är ett bedömningsverktyg för tillsynen som utgår från gällande lagstiftning och normering. Tillsynen har genomförts inom åtta ansvarsområden.

De granskade ansvarsområdena är:

- Uppsökande och förebyggande arbete
- Kvalitet
- Samverkan

[1] Regeringsbeslut S2007/4337/ST

- Säkerhet
- Handläggning och dokumentation
- Insatser
- Barnets behov
- Vårdnad, boende och umgänge

Varje ansvarsområde är uppdelat i bedömningskriterier. Länsstyrelsen granskar och bedömningskriterierna är helt, delvis eller inte alls uppfyllda inom varje ansvarsområde.

Tillsyn i Eskilstuna kommun
Tillsynsbesöket i Eskilstuna kommun ägde rum den 9-11 december 2008.

Intervjuer har genomförts med:
- Socialchef,
- Enhetschef inom vuxenförvaltningen (äldre),
- Tre familjerättssekreterare,
- Teamledare inom Barn, Försörjningsstöd, Unga vuxna,
- Handläggare inom Beroendeenheten för vuxna,
- Teamledare inom Boendeverksamheten,
- Handläggare inom Öppenvård för missbrukare "Vägen",
- Kvinnojouren Moa,
- Teamledare samt handläggare inom Socialjouren och Mottagning,
- STOPP, Unga brottsoffer samt Mansmottagning.

Länsstyrelsen har tagit del av följande material:
- Basrutin IFO, avsnitt Barnmisshandel och sexuella övergrepp, 2005,
- Basrutin IFO, avsnitt Hedersrelaterat hot och våld, 2008,
- Basrutin IFO, avsnitt Barn behov och anmälningsskyldighet, 2005,
- Rutin angående STOPP anmälningar, 2008,
- Rutin vid STOPP ärenden, 2007,
- STOPP samverkan mot våld i nära relationer, informationsblad,
- "Se oss" – för barn som upplevt våld i familjen,
- Sammanställning av utbildningar om våld i nära relationer som har arrangerats av STOPP-verksamheten för socialtjänstens personal,
- Mansmottagningen mot våld i Eskilstuna, informationsblad,
- Eskilstuna – en FriStad för kvinnor, rapport om mäns våld mot kvinnor med mål och åtgärder, 2007.

Länsstyrelsen har gått igenom förhandsbedömningar av anmälningar i den kronologiska pärmen. Vid genomgången fann Länsstyrelsen 17 aktualiserade anmälningar som innehöll information om våld från närstående.

Eskilstuna kommun kan inte via datastöd söka ärenden rörande våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld så varje socialsekreterare har manuellt tagit fram dessa ärenden från perioden 2007 och framåt. Av dessa har Länsstyrelsen gått igenom sju barns personakter, 12 kvinnors personakter och fyra familjerättsakter.

Eskilstuna kommun
Eskilstuna kommun är den största av Södermanlands kommuner och har ca 94 000 innevånare. I tillsynen ingår inte Torshälla stads förvaltning.

Socialtjänstens organisation
Eskilstuna kommun har fördelat socialnämndens ansvarsområde inom två nämnder med en förvaltning inom vardera:
Arbetsmarknads- och familjenämnden med Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen som har service center, mottagningsenhet, utredningsenheter (barn- och familj, ungdomar och unga vuxna, vuxna), samordningsenhet, resursenheter (barn- och familj, ungdomar och unga vuxna, aktivitet motivation och arbete, jobbsökning och jobbförmedling, ensamkommande barn och ungdomar, fordonsenheten) och vuxenutbildningen. Dessutom finns en beroendeenhet och resursenhet för vuxnas rehabilitering.

Vuxennämnden ansvarar genom Vuxenförvaltningen för äldreomsorg och omsorg om vuxna med funktionshinder.

Polisanmälningar enligt BRÅ:s statistik
Enligt BRÅ:s statistik gjordes 470 polisanmälningar för år 2007 i Eskilstuna kommun gällande kvinna 15 år eller äldre där brottet skett inomhus och den misstänkte var bekant med offret.

Uppsökande och förebyggande arbete (1)

Bedömningskriterier:

- **Socialtjänsten informerar om vilket stöd som finns i kommunen för våldsutsatta kvinnor.**

  Information och källhänvisning 5 kap.11 § 2 st. SoL, 3 kap. 1 § 3 p. SoL, 3 kap. 4 § SoL

- **Socialtjänsten bedriver ett uppsökande arbete för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.**

  Information och källhänvisning 3 kap. 4 § SoL

- **Socialtjänsten arbetar aktivt för att identifiera våldsutsatta personer och barn som bevittnat våld.**

  Information och källhänvisning Prop. 1997/98:55. Prop. 2006/07:38, regeringens handlingsplan (skr. 2007/08:39)

- **Socialtjänsten har insatser att erbjuda för personer som utövar våld mot närstående.**

  Information och källhänvisning 3 kap. 4 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, Prop. 2006/07:38, SOSFS 2006:11 (4 kap. 3 §, 4 kap. 2 § 4 p)

Information
Eskilstuna kommun har information på sin webbsida om stöd till våldsutsatta kvinnor från STOPP och kvinnojouren (start/vård & sociala tjänster/ kvinnojour). Information finns också i form av broschyrer. En del av Arbetsmarknads- och familjenämndens information finns på andra språk men inte den till våldutsatta kvinnor. Arbetsmarknads- och familjenämnden informerar kontinuerligt genom annonser i Eskilstuna-kuriren.

Uppsökande arbete
För att motverka våld mot kvinnor i Eskilstuna kommun får kommunens STOPP-handläggare ta del av alla polisanmälningar om kvinnovåld. De kontaktar därefter omgående de aktuella kvinnorna utifrån den rutin som finns, för att erbjuda stöd. Har kvinnorna barn tar socialsekreterare vid Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen kontakt utifrån sitt myndighetsansvar att utreda barnets behov. Kvinnorna kan också få hjälp att kontakta socialsekreterare om de behöver ytterligare stöd och skydd. STOPP kan även informera den person som utövar våldet vart han eller hon kan vända sig.

Vuxenförvaltningen har ett generellt uppsökande arbete med samtliga personer som är 75+ och som inte har några insatser från förvaltningen.

Personer som utövar våld
Personer som utövar våld mot närstående erbjuds samtal, individuellt eller i grupp, och stödkontakt av mansmottagningen mot våld i Eskilstuna.

Länsstyrelsens bedömning
Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet " Socialtjänsten informerar om vilket stöd som finns i kommunen för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld" är **helt uppfyllt.** Länsstyrelsen utgår från att information även är tillgänglig för grupper med funktionsnedsättning i form av t ex punktskrift, med elektronisk talsyntes. Länsstyrelsen anser även att det är viktigt att kommunens information sker med viss kontinuitet samt är tillräckligt bred och träffsäker för att kunna nå fram till våldsutsatta personer. Länsstyrelsen har inte funnit information direkt till barn.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten bedriver ett uppsökande arbete för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld" är **helt uppfyllt**. Eskilstuna kommun har ett uppsökande arbete genom t ex STOPP-verksamheten.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten arbetar aktivt för att identifiera våldsutsatta personer och barn som bevittnat våld" är **delvis uppfyllt**. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att socialtjänsten i ärendehandläggning uppmärksammar våldet och vid behov erbjuder insatser för detta även om personen primärt inte söker om hjälp på grund av våldet. Detta kan t ex innebära att alla kvinnor och män tillfrågas om de utsätts för våld från någon närstående.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten har insatser att erbjuda personer som utövar våld mot närstående" är **helt uppfyllt.** Eskilstuna kommun erbjuder

stöd till män som utövar våld mot närstående men det saknas motsvarighet för de kvinnor som utövar våld.

Kvalitet (2)

Bedömningskriterier:

- **Socialtjänsten har kvalitetssystem som omfattar arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.**

  Information och källhänvisning 3 kap. 3 § SoL, SOSFS 2006:11 (3 kap. 3 §, 4 kap. 2 § 1 p, 4 kap. 1 st (AR), 4 kap. 2 § 4 p, 4 kap. 6 §), Prop. 2006/07:38.

- **Kommunen säkerställer att personalen har kompetens för att utföra socialtjänstens uppgifter när det gäller våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld**

  Information och källhänvisning 3 kap. 3 § SoL, SOSFS 2006:11 (3 kap. 3 §, 4 kap. 5 §), SOSFS 2006:14 (AR), SOU 2006:65

Ledningssystem för kvalitet

Eskilstuna kommun har en handlingsplan från 2007, "Eskilstuna – en FriStad för kvinnor". Den innehåller definition och beskrivning av våld i nära relationer. Dessutom innehåller den mål och åtgärder för kommunens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. De nedbrutna målen på förvaltningsnivå saknas.

Arbetsmarknads- och familjenämnden har rutiner för generell handläggning och dokumentation, men saknar rutiner för handläggning av våldsärenden. I "Riktlinjer och rutiner i ärenden som rör hedersrelaterat hot och våld" beskrivs t ex vad man ska tänka på om någon har skyddat boende, skyddade personuppgifter.

Vuxennämnden saknar rutiner för arbetet med de våldsutsatta äldre kvinnorna eller de våldsutsatta kvinnorna med funktionsnedsättning.

Kompetens

Verksamheten STOPP står för kommunens spetskompetens inom våld i nära relationer. Inom den verksamheten har flera föreläsningar arrangerats för kollegorna. Den personal som Länsstyrelsen intervjuat säger att de föreläsningar som STOPP anordnat har varit bra. Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen saknar en fullständig förteckning över de kortare utbildningar och seminarier som personalen deltagit i. Några av personalen inom Arbetsmarknads- och familjeförvaltningens mottagningsenhet ingår i nätverk hedersvåld och nätverk kvinnovåld. Dessutom har en handläggare högskolestudier inom hedersvåld.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten har kvalitetssystem som omfattar arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld" är **delvis uppfyllt.** Socialtjänsten saknar rutiner i handläggningen av de våldsutsatta kvinnorna. Uppföljningsbara mål saknas för arbetet med målgruppen.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Kommunen säkerställer att personalen har kompetens för att utföra socialtjänstens uppgifter när det gäller våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld" är **helt uppfyllt**.

Samverkan (3)

Bedömningskriterier:

- **Socialtjänsten har rutiner för samverkan och samarbete med aktörer utanför kommunen i kvinnofridsarbetet**

  Information och källhänvisning 6 § Förvaltningslagen (1986:223), SOSFS 2006:11 (4 kap. 1 §), 3 kap. 5 § SoL

- **Socialtjänsten har rutiner för samverkan och samarbete när det gäller kvinnofridsarbetet inom kommunen**

  Information och källhänvisning 3 kap. 3 § SoL, SOSFS 2006:11 (4 kap.1 §)

Extern samverkan och intern samordning

Eskilstuna kommuns handlingsplan "Eskilstuna – en FriStad för kvinnor" innehåller en beskrivning av den samverkan som är organiserad som STOPP – samverkan mot våld mot kvinnor. Detta gäller såväl det övergripande arbetet som i det enskilda ärendet.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten har rutiner för samverkan och samarbete med aktörer utanför kommunen i kvinnofridsarbetet" är **helt uppfyllt**.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten har rutiner för samverkan och samarbete när det gäller kvinnofridsarbetet inom kommunen" är **helt uppfyllt**.

Säkerhet (4)

Bedömningskriterier:

- **Socialtjänsten tillgodoser en våldsutsatt kvinnas behov av skydd.**

  Information och källhänvisning SOU 2006:65, SOSFS 2006:5 (4 kap. 5 §)

I "Riktlinjer och rutiner i ärenden som rör hedersrelaterat hot och våld" beskrivs vad man ska tänka på om någon har skyddat boende eller skyddade personuppgifter. Kommunen har inget eget skyddat boende utan man har ett särskilt avtal med Moa, använder sig av familjehem eller kvinnornas släktingar. I de akter och aktualiseringar som Länsstyrelsen tagit del av saknas, med något undantag, hot- och riskbedömningar trots att det klart framgått att det förekommit våld.

Länsstyrelsens bedömning
Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten tillgodoser en våldsutsatt kvinnas behov av skydd" är **delvis uppfyllt**. En hot- och riskbedömning är en viktig del i socialtjänstens bedömningsunderlag för insatser på kort och lång sikt. Länsstyrelsen anser att en sådan bedömning ska dokumenteras. Det familjerättsärende som innehöll en hot- och riskbedömning var väl dokumenterat.

Handläggning och dokumentation av ärenden som gäller våldsutsatta kvinnor (5)

Bedömningskriterier:

- **Socialtjänstens handläggning av en ansökan/anmälan tillgodoser den enskildes rättssäkerhet**

  Information och källhänvisning 7 och 15 §§ Förvaltningslagen, SOSFS 2006:5 (4 kap. 1 §, 4 kap. 2 § 3 p, 3 kap. 1 §, 4 kap. 4 § (AR)), 11 kap. 1 § SoL, 11 kap. 5 § SoL

- **Socialtjänstens beslut tillgodoser den enskildes rättssäkerhet**

  Information och källhänvisning SOSFS 2006:5 (5 kap. 4 §, 5 kap. 1 § (AR)), 11 kap. 5 § SoL, 20 § Förvaltningslagen

Länsstyrelsen har tagit del av dokumentation av ansökningar och anmälningar i form av de aktualiseringar som finns i kronologiska pärmen och i de akter som granskats. Förhandsbedömningarna innehöll den information som behövs för att man ska kunna ta beslut att inte inleda utredning. Utredningarna i sin tur hade dokumentation med beslutsunderlag. De våldsutsatta kvinnorna hade egna personakter, Länsstyrelsen kan inte utläsa om detta är en rutin eller om de hade en egen akt för att de är ensamstående. Utredningarna förefaller ha bedrivits skyndsamt. Informationen om våldet är dock inte alltid tydligt beskrivet i dokumentationen.

Inom vuxenförvaltningen dokumenterar hemtjänsten i daganteckningar så att handläggaren kan läsa dem. Hemtjänsten kontaktar också sin arbetsledare och informerar om något hänt. Vid intervjun med enhetschef framkommer att situationerna löses när de uppstår.

Länsstyrelsens bedömning
Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänstens handläggning av en ansökan/anmälan tillgodoser den enskildes rättssäkerhet" är **helt uppfyllt**. Länsstyrelsen anser att våldet och våldets konsekvenser för de inblandade bör beskrivas tydligare. Dokumentationen utgör beslutsunderlaget.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet " Socialtjänstens beslut tillgodoser den enskildes rättssäkerhet" är **helt uppfyllt**.

Insatser (6)

Bedömningskriterier:

- **Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna har**

  Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 5 kap. SoL, 3 kap. 6 § SoL, SOU 2006:65

- **Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med missbruksproblem har**

  Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 3 kap. 6 § SoL, 5 kap. SoL, SOU 2006:65, Prop. 2006/07:38

- **Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med funktionsnedsättning har**

  Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 5 kap. SoL, 3 kap. 6 § SoL, prop. 2006/07:38

- **Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med utländsk bakgrund har**

  Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 5 kap. SoL, 3 kap. 6 § SoL, SOU 2006:65, prop. 2006/07:38

- **Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt äldre kvinna har**

  Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 5 kap. SoL, 3 kap. 6 § SoL, SOU 2006:65, prop. 2006/07:38

- **Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en person som lever under hedersrelaterat våld och förtryck har**

  Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 5 kap. SoL, 3 kap. 6 § SoL, SOU 2006:65, prop. 2006/07:38, regeringens handlingsplan (skr 2007/08:39)

- **Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt person som lever i en samkönad relation har**

  Information och källhänvisning 2 kap. 2 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 5 kap. SoL, 3 kap. 6 § SoL, SOU 2006:65, prop. 2006/07:38, regeringens handlingsplan (skr 2007/08:39)

Insatser

Eskilstuna kommun saknar, som tidigare beskrivits, eget skyddat boende för de våldsutsatta kvinnorna utan har ett särskilt avtal med Moa, använder sig av familjehem eller kvinnornas släktingar. Moa har möjlighet att ta emot kvinnor, oavsett ålder och funktionsnivå. Barnens ålder och kön spelar heller ingen roll. Den enda grupp som kvinnojouren inte kan ta emot är missbrukande kvinnor pga att kvinnojouren inte har personal dygnet runt. Missbrukande våldsutsatta kvinnor kan erbjudas skyddat boende vid Kvinnobo. Eskilstuna kommun har också tillgång till en tjejjour. Samtalsstöd ges genom STOPP-verksamheten som kvinnorna kan komma i kontakt med efter att de gjort en polisanmälan eller genom att kvinnan själv söker upp STOPP. I akuta situationer och efter kontorstid kan kommuninnevånare få hjälp av kommunens sociala beredskap. Våldsutsatta kvinnor prioriteras och är särskilt omnämnda i rutinen för SOS-

alarmering. För kvinnor som lever under hedersrelaterat våld och hot finns en stödorganisation som heter Viola. Äldre våldsutsatta kvinnor som har kontakt med Vuxenförvaltningen kan erbjudas annat boende alternativt kan den anhörige erbjudas hemvård, dagverksamhet eller avlastningsplats. Länsstyrelsen har inte kunnat se hur samverkan sker mellan Vuxenförvaltningen och Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen kring de våldsutsatta kvinnorna som är eller borde vara aktuella inom de båda förvaltningarna.

Länsstyrelsens bedömning
Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna har" är **helt uppfyllt**. Kommunen kan erbjuda skyddat boende i form av kvinnojour, familjehem eller liknande samt samtalsstöd. I akuta situationer och efter kontorstid finns social beredskap tillgänglig.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med missbruksproblem har" är **helt uppfyllt**. Våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem bedöms tillhöra de kvinnor som är särskilt sårbara. Många av dessa kvinnor befinner sig i en livssituation som ökar risken för att de ska utsättas för våld och de kan ha svårare att få hjälp jämfört med andra våldsutsatta kvinnor, t ex finns mycket få skyddade boenden för dessa kvinnor. I akuta situationer och efter kontorstid finns social beredskap tillgänglig.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med funktionsnedsättning har" är **helt uppfyllt**. Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning tillhör den grupp kvinnor som omnämns i prop. 2006/07:38 som särskilt sårbara. Risken för beroende och utsatthet ökar med funktionshinder och ju mer omfattande funktionshindret är desto större blir hennes beroende. I akuta situationer och efter kontorstid finns social beredskap tillgänglig.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt kvinna med utländsk bakgrund har" är **helt uppfyllt**. Våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund är ytterligare en grupp av kvinnor som ses som särskilt sårbara. Många invandrade kvinnor har inte samma sociala nätverk som kvinnor födda i Sverige. De kan behöva mer praktisk hjälp på grund av bristande språkkunskaper osv. och vissa kvinnor kan tveka att kontakta myndigheter av rädsla att förlora sitt uppehållstillstånd i Sverige. I akuta situationer och efter kontorstid finns social beredskap tillgänglig.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt äldre kvinna har" är **delvis uppfyllt**. Äldre våldsutsatta kvinnor tillhör också en grupp kvinnor som är särskilt sårbara. För den här gruppen ökar risken för att utsättas för våld med ökande ålder och beroende. Det kan vara svårt att diagnostisera våld och övergrepp mot äldre kvinnor. Det är lätt att tolka den äldres skador som just åldersrelaterade. Om kvinnan drabbas av demens kan hon dessutom få svårt att berätta om sitt eget tillstånd för omgivningen. I akuta situationer och efter kontorstid finns social beredskap tillgänglig.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en person som lever under hedersrelaterat våld och förtryck har" är **helt uppfyllt.** Kommunen har tillräcklig beredskap för att tillgodose de behov som kan uppstå under kontorstid. Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen har rutiner för handläggning av hedersrelaterat hot och våld och skyddat boende kan ordnas. I akuta situationer och efter kontorstid finns social beredskap tillgänglig.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten kan tillgodose de behov av stöd och skydd som en våldsutsatt person som lever i en samkönad relation har" är **helt uppfyllt.** Kommunen har tillräcklig beredskap för att tillgodose de behov som kan uppstå under kontorstid. Stödsamtal kan ges inom STOPP-verksamheten och skyddat boende kan ordnas. I akuta situationer och efter kontorstid finns social beredskap tillgänglig.

Barnets behov (7)

Bedömningskriterier:

- **När ett barn bevittnat våld görs en förhandsbedömning av barnets situation**

  Information och källhänvisning 5 kap.11 § 3 st. SoL, 11 kap. 1 § SoL, SOSFS 2006:12, SOSFS 2006:5 (3 kap. 1 §)

- **Om barnet misstänks vara utsatt för brott tar socialnämnden alltid ställning till om polisanmälan ska göras**

  Information och källhänvisning SOU 2006:65, 5 kap.11 § 3 st. SoL, 11 kap. 1 § SoL, 11 kap. 5 § SoL, SOSFS 2006:5 (4 kap. 1 § 1 p, 5 kap. 3 § (AR)), SOSFS 2006:12

- **En utredning om ett barn som bevittnat våld beskriver hur våldet har påverkat barnet och barnets behov av insatser**

  Information och källhänvisning SOU 2006:65, 5 kap.11 § 3 st. SoL, 11 kap. 1 § SoL, 11 kap. 5 § SoL, SOSFS 2006:5 (4 kap. 1 § 1 p, 5 kap. 3 § (AR)), SOSFS 2006:12

- **Socialtjänsten har insatser för att möta det behov av stöd och skydd som barn som bevittnar våld har**

  Information och källhänvisning SOU 2006:65, 5 kap.11 § 3 st. SoL, 11 kap. 1 § SoL, 11 kap. 5 § SoL, SOSFS 2006:5 (4 kap. 1 § 1 p, 5 kap. 3 § (AR)), SOSFS 2006:12

Förhandsbedömning

Arbetsmarknads- och familjenämnden har i sin rutin "Basrutin IFO avsnitt Barns behov och anmälningsskyldighet" beskrivit hur man handlägger en förhandsbedömning i Eskilstuna kommun. Länsstyrelsen har granskat förhandsbedömningar i kronologiska pärmen och funnit 17 handlingar i ärenden som rör våld i nära relationer. Samtliga STOPP anmälda kvinnor med barn kontaktas av socialtjänstens mottagningsenhet. Alla erbjuds ett möte och de föräldrar som lever tillsammans kallas till Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen tillsammans eftersom de har ett gemensamt ansvar för att tillgodose barnets behov. Mottagningens uppdrag är att se hur barnen i familjen har blivit påverkad av våldshändelsen. En bedömning görs direkt, beroende på anmälans innehåll, om utredning ska öppnas eller inte.

Utredning
Länsstyrelsen har tagit del av sju personakter, dvs. utredningar, som rört barn som bevittnat våld. Utredningarna innehåller inte tydliga beskrivningar av det våld som barnet bevittnat eller en beskrivning av hur våldet påverkat barnet.

Polisanmälan
Om barn misstänks vara utsatt för brott har socialtjänsten, enligt "IFO:s Basrutin avsnitt Barnmisshandel och sexuella övergrepp", en rutin att nämndens ordförande beslutar om att polisanmälan ska göras.

Insatser
Barn som bevittnat våld kan erbjudas stöd enskilt eller i grupp inom "Se oss". Arbetsmarknads- och familjeförvaltningen kan också erbjuda barnen och deras mammor skyddat boende vid kvinnojour, familjehem eller hos släktingar.

Länsstyrelsens bedömning
Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "När ett barn bevittnat våld görs en förhands-bedömning av barnets situation" är **helt uppfyllt**. Om barn aktualiseras till socialtjänsten i samband med en STOPP anmälan från polismyndigheten görs en förhandsbedömning av barnets behov av skydd skyndsamt. Vid återrapporteringen av tillsynen så informeras Länsstyrelsen om att Barnahus kommer att kunna användas vid förhandsbedömningar.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Om barnet misstänks vara utsatt för brott tar socialnämnden alltid ställning till om polisanmälan ska göras" är **helt uppfyllt.** Länsstyrelsen har endast läst rutinen och utgår från att rutinen följs.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "En utredning om ett barn som bevittnat våld beskriver hur våldet har påverkat barnet och barnets behov av insatser" är **delvis uppfyllt**. I de utredningar som Länsstyrelsen tagit del av är våldet som barnet bevittnat inte tydligt beskrivet. Det är inte heller tydligt vilken bedömning som socialtjänsten gör av barnets behov av skydd och stöd.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "Socialtjänsten har insatser för att möta det behov av stöd och skydd som barn som bevittnar våld har" är **helt uppfyllt**. Eskilstuna kommun kan erbjuda barn som bevittnat våld insatser i form av stöd enskilt eller i grupp. Och barnen kan tillsammans med sina mammor erbjudas skyddat boende på kvinnojour. "Moa" kan ta emot barnen oavsett ålder och kön.

Vårdnad boende och umgänge (8)

Bedömningskriterier:

- **I samarbetssamtal i relationer där det finns uppgifter om våld uppmärksammas våldet**

  Information och källhänvisning SOSFS 2003:14 (AR), 3 kap. 5 § 2 st. SoL, 6 kap. 2a § FB, 5 kap. 11 § SoL, 11 kap. 1 § SoL, prop. 2005/06:99, Socialstyrelsens handbok Vårdnad, boende och umgänge

- **I snabbupplysningar till rätten angående vårdnad, boende och umgänge framgår om det finns uppgifter om våld**

  Information och källhänvisning 6 kap. 20 § FB, 5 kap. 11 § SoL, 11 kap. 1 § SoL, SOSFS 2003:14, prop. 2005/06:99

- **I utredning om vårdnad, boende och umgänge fäster socialtjänsten särskilt avseende vid uppgifter om våld**

  Information och källhänvisning SOSFS 2003:14 (AR), Socialstyrelsens handbok Vårdnad, boende och umgänge, 6 kap.2a § FB, 6 kap. 19 § 4 st. FB, 5 kap. 11 § SoL, 11 kap. 1 § SoL, prop. 2005/06:99

- **När det i arbetet med frågor rörande vårdnad, boende och umgänge med barn framkommer uppgifter om att en närstående vuxen varit utsatt för våld eller andra övergrepp informeras den enhet/handläggare som har ansvar för att göra en förhandsbedömning av barnets behov av stöd och hjälp om detta**

  Information och källhänvisning 11 kap. 1 § SoL

Samarbetssamtal

Familjerätten använder sig av screening-frågor om förekomst av våld, eller annan maktutövning, inför samarbetssamtal. Har det förekommit våld av något slag erbjuds enskilda samtal. När Tingsrätten initierar samarbetssamtal förekommer inte screening om det inte framkommer av handlingarna att våld förekommit. Om någon av parterna vill ha enskilda samtal erbjuds det.

Snabbupplysningar

Det framkom i intervjun att samtal hålls med barn från sex års ålder när familjerätten får i uppdrag att lämna snabbupplysningar till Tingsrätten. Om det förekommit våld i relationen beskrivs detta i upplysningarna.

Utredning

Även under utredning om Vårdnad, boende, umgänge håller familjerätten samtal med barn från sex års ålder. Länsstyrelsen har granskat fyra vårdnads-, boende- och umgängesutredningar. Samtliga har beskrivningar av våldet. De innehåller även samtal med barnen. Länsstyrelsen har endast tagit del av en utredning med hot- och riskbedömning.

Information/förhandsbedömning

Om det framkommer uppgifter om våld mellan föräldrarna lämnar familjerätten uppgifterna vidare till den grupp som gör barnavårdsutredningar. Dessa samtalar sedan med barnet om

våldet. I en av de utredningar från familjerätten som Länsstyrelsen granskat har information lämnats vidare till barnutredare för att besluta om behovet av skydd för barnen.

Länsstyrelsens bedömning
Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "I samarbetssamtal i relationer där det finns uppgifter om våld uppmärksammas våldet" är **helt uppfyllt**.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "I snabbupplysningar till rätten angående vårdnad, boende och umgänge framgår om det finns uppgifter om våld" är **helt uppfyllt.** Familjerätten uppger förekomst av våld, omfattning, föräldrarnas uppfattning om våldets konsekvenser för barnet och om barnet är sex år eller äldre hålls även barnsamtal.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "I utredning om vårdnad, boende och umgänge fäster socialtjänsten särskilt avseende vid uppgifter om våld" är **helt uppfyllt.** Familjerätten uppger förekomst av våld, omfattning, föräldrarnas uppfattning om våldets konsekvenser för barnet och om barnet är sex år eller äldre hålls även barnsamtal.

Länsstyrelsen anser att bedömningskriteriet "När det i arbetet med frågor rörande vårdnad, boende och umgänge med barn framkommer uppgifter om att en närstående vuxen varit utsatt för våld eller andra övergrepp informeras den enhet/handläggare som har ansvar för att göra en förhandsbedömning av barnets behov av stöd och hjälp om detta" är **helt uppfyllt**.

LÄNSSTYRELSENS SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Arbets- och familjenämnden och vuxennämnden i Eskilstuna kommun uppfyller delvis de bedömningskriterier som avser att arbeta aktivt med att identifiera våldsutsatta kvinnor, att ha ett ledningssystem för kvalitet och att beskriva hur våldet påverkat barnet.

I övrigt har socialtjänsten uppfyllt de bedömningskriterier som Länsstyrelsen har att utgå från.

Länsstyrelsen utgår från att arbetet med de områden som endast är delvis uppfyllda fortsätter och att nämnderna senast 2009-06-01 gemensamt redovisar till Länsstyrelsen vilka åtgärder som kommer att vidtas.

Länsstyrelsen avslutar ärendet.

Christina Humble Helena Stålhammar